

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ФІТОПАТОЛОГІЯ

Освітня програма Агрономія

Спеціальність 201 Агрономія

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні
кафедри лісового і аграрного менеджменту
Протокол № 01 від 23 серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Сільськогосподарська фітопатологія
Освітня програма	Агрономія
Спеціальність	201 Агрономія
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	обов'язкова
Курс / семестр	3 курс/5 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Практичні заняття – 6 год. Лабораторні заняття – 8 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua

2. Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Сільськогосподарська фітопатологія» дозволяє формувати знання та вміння щодо конкретних хвороб сільськогосподарських культур та систем захисних заходів проти них, насамперед актуальних для умов Західного регіону України. Отриманні знання і навички являються основою для подальшого оволодіння освітніми компонентами, пов'язаними із захистом рослин.

Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти знання про хвороби сільськогосподарських культур, видовий склад збудників та ареал їх поширення, діагностичні ознаки прояву хвороб на різних органах рослин, вплив біотичних і абіотичних факторів середовища на розвиток хвороб, джерела та місця резервування інфекції, заходи захисту від домінуючих хвороб відповідно певної культури.

Завдання вивчення дисципліни. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен: знати завдання, мету і об'єкти сільськогосподарської фітопатології; ареали хвороб і розміри втрат врожаю сільськогосподарських рослин; діагностичні ознаки патологій на сільськогосподарських культурах; морфологічні, біологічні та екологічні особливості патогенів; місця резервації та зберігання інфекції; обґрунтування захисних заходів проти хвороб на кожній сільськогосподарській культурі; вміння самостійно визначати за діагностичними ознаками найбільш поширені та шкідливі хвороби різної етіології на сільськогосподарських культурах; за морфологічними ознаками ідентифікувати збудників захворювань; прогнозувати розвиток хвороб залежно від погодних умов; планувати та проводити агротехнічні, селекційно-насінове, хімічні та біологічні заходи захисту рослин; обґрунтовувати доцільність використання засобів захисту рослин проти хвороб залежно від фітосанітарного стану посівів; вибирати та впроваджувати для умов конкретного господарства районів стійкі проти

захворювань сорти та гібриди сільськогосподарських культур.

Компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність застосовувати знання в практичній ситуації.

ЗК8. Навички здійснення безпечної діяльності.

СК8. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН8. Володіти статистичними методами опрацювання даних в агрономії.

ПРН10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи в галузі агрономії.

ПРН14. Інтегрувати й удосконалювати виробничі процеси вирощування сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог.

ПРН15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Вступ. Мета та завдання дисципліни. Найпоширеніші збудники хвороб та шкідники західного регіону України. Хвороби пшениці, ячменю, жита, вівса та системи заходів захисту	Знати видовий склад збудників та хвороб зернових, злакових, зернобобових і бобових культур. Поширення та шкідливість захворювань. Вміти визначати хвороби за сукупністю симптомів і морфологічними особливостями збудників. Аналізувати вплив екологічних факторів на розвиток захворювань. Застосовувати знання методів захисту рослин для побудови інтегрованих систем контролю хвороб різних культур.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тестування, усні відповіді на питання.
2.	Хвороби кукурудзи,		

	рису, проса, гречки, сорго, злакових трав та системи заходів захисту.		
3.	Хвороби зернобобових культур і багаторічних бобових трав. системи заходів захисту.		
4.	Хвороби соняшнику, ріпаку та рицини. Системи заходів захисту.	Знати видовий склад збудників та хвороб технічних культур. Поширення та шкідливість захворювань. Вміти визначати хвороби за сукупністю симптомів і морфологічними особливостями збудників. Аналізувати вплив екологічних факторів на розвиток захворювань. Застосовувати знання біоекології патогенів і методів захисту рослин для побудови інтегрованих систем контролю хвороб різних культур.	
5.	Хвороби конопель, тютюну та хмелю. Системи заходів захисту.		
6.	Хвороби буряків та система заходів обмеження їх розвитку.		
7.	Хвороби картоплі та система заходів їх контролю	Знати видовий склад збудників та хвороб овочевих культур. Поширення та шкідливість захворювань. Вміти визначати хвороби за сукупністю симптомів і морфологічними особливостями збудників. Аналізувати вплив екологічних факторів на розвиток захворювань. Застосовувати знання біоекології патогенів і методів захисту рослин для побудови інтегрованих систем контролю хвороб різних культур	
8.	Хвороби томатів та капустианих овочевих культур. Системи заходів їх контролю.		
9.	Хвороби овочевих рослин родин амарилісових, окружкових та гарбузових. Системи заходів		

	їх контролю.		
10.	Хвороби плодових зерняткових культур та система заходів їх контролю.	Знати видовий склад збудників та хвороб плодово-ягідних культур і винограду культур. Поширення та шкідливість захворювань. Вміти визначати хвороби за сукупністю симптомів і морфологічними особливостями збудників. Аналізувати вплив екологічних факторів на розвиток захворювань. Застосовувати знання біоекології патогенів і методів захисту рослин для побудови інтегрованих систем контролю хвороб різних культур	
11.	Хвороби плодових кісточкових культур та система заходів їх контролю.		
12.	Хвороби ягідних культур і винограду. Системи заходів їх контролю.		

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Практичне заняття	22
Лабораторні заняття	8
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Практичні заняття		4		2		2		2		2		2	2	2		2	2	22
Лабораторні заняття					2		2		2		2							8
Самостійна робота													2	2	2	2	2	10
Індивідуальні завдання			2			2			2			2			2			10
Екзамен																	50	50
Всього за тиждень		4	2	2	2	4	2	2	4	2	2	4	4	2	4	14	54	100

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
<p>Література: Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> Буджак В. В., Літвіненко С. Г. Фітопатологія: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 400 с. Дмитрик П. М. Фітопатологія. Конспект лекцій. ІваноФранківськ, 2015. 127с. Захист злакових і бобових культур від шкідників, хвороб і бур'янів: Навчальний посібник [М. О. Білик, М. Д. Євтушенко, Ф. М. Марютін, В. К. Пантелеєв, В. П. Туренко], за ред. д-ра біол. Наук, проф. В. К. Пантелеєва. Харків: Еспада, 2005. 672 с. Імунітет рослин: Підручник [М. Д. Євтушенко, М. П. Лісовий, В. К. Пантелеєв, О. М. Слюсаренко; за ред. М. П. Лісового]. К. : Колобіг, 2004. 304 с. Колодійчук В. Д., Кривенко А. І., Шушківська Н. І. Практикум із сільськогосподарської фітопатології. К.: «Центр учбової літератури», 2022. 223 с. Марютін Ф. М., Малина Г. В. Глумачний словник основних фітопатологічних термінів. Харків, 2009. 32 с. Мусієнко С. І. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Фітопатологія» для студентів 1 курсу денної форми навчання за спеціальністю 206 Садово-паркове господарство. Харків. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2018. 300 с. 	

8. Недвига О. Є. Словник понять і термінів з фітопатології. Умань, 2001. 302 с.
9. Пересипкін В. Ф. Атлас хвороб польових культур. К.: Урожай, 1987. 144 с.
10. Пересипкін В. Ф. Сільськогосподарська фітопатологія. К.: Аграрна освіта, 2000. 415 с.
11. Фітопатологія: Навчальний посібник [Ф. М.Марютін, В. К.Пантелєєв, М. О.Білик, За ред. Проф. Ф. М. Марютіна]. Харків: Еспада, 2008. 552 с.
12. Фітопатологія: Підручник [І. Л. Марков, О. В. Башта, Д. Т. Гентош, В. А. Глим'язний, О. П. Дерменко, Є. П. Черненко]; за ред. І. Л. Маркова. К., 2016. 548 с.

Допоміжна

1. Комплексні системи захисту сільськогосподарських культур від хвороб: навч. посіб. / В. П. Туренко, М. О. Білик, А. В. Кулешов та ін., за ред. д-ра с.-г. наук, проф. В. П. Туренка, канд. біол. наук, доц. М. О. Білика; ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Харків: Майдан, 2019. 330 с.
2. Літвіненко С. Г., Буджак В. В. Фітопатологія: конспект лекцій. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. 48 с.
3. Міщенко Л.Т. Вірусні хвороби озимої пшениці. К.: Фітосоціоцентр, 2009. 352 с.
4. Поспелов С. В., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І., Коваленко Н. П., Охріменко В. В. Моніторинг хвороб кукурудзи в умовах Полтавського регіону. Вісник ПДАА. 2021. № 3. С. 37-44.
5. Поспелов С. В., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І., Міщенко О. В., Черняк О. О., Скляр С. С., Іванічко О. В. Аналіз фітопатогенного стану посівів соняшнику в період вегетації за різних агрокліматичних умов. Вісник ПДАА. 2021. № 4. С. 133– 141.
6. Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П., Нечипоренко Н. І., Шерстюк О. Л., Морозов О. М. Вплив передпосівної обробки на посівні якості та фітосанітарний стан насіння нуту. Вісник ПДАА. 2022. № 2. С. 127– 134.
7. Фітопатогенні бактерії. Бактеріальні хвороби рослин: Монографія [Р.І.Гвоздяк, Л.А.Пасічник, Л.М.Яковлева [та ін.], За ред.. В.П.Патики]. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2011. 444с.
8. Хвороби та шкідники картоплі, заходи боротьби з ними. [П. С. Теслюк, В. С. Куценко, А. А. Подгаєцький, О. П. Мигловець, Я. Б. Демкович, А. Ф. Борівський, Л. П. Теслюк, В. П.Купріянов]. К.: Ріджи, 2017. 232 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України. URL: <https://dns.gb.com.ua/>
3. Головний сайт для агрономів. URL: <https://superagronom.com/>
4. Національна академія аграрних наук України. URL: <http://naas.gov.ua/>

7. Контактна інформація

Кафедра лісового і аграрного менеджменту	Факультет природничих наук вул. Галицька 201, каб. 206, 107 тел. (0342) 59-61-66 (0342) 59-61-72 сайт: https://kag.pnu.edu.ua/ E-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач	Дмитрик Павло Миколайович
Контактна інформація викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, Положення про запобігання плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; отримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять є обов'язковим. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. За умови відсутності студента на лабораторних заняттях, отримання негативної оцінки або ж

	невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У випадку порушень і зловживань (невідвідування занять більше 50% часу – недопущення до іспиту)
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Додаткові бали	Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.

Викладач, доцент

П.М. Дмитрик